

V Mirohošti po odchodu mužů do čs. armády Miluše Dědková, roz. Průšová, *12.11.1927 Mirohošť

Na Volyni se život měnil tak, jak se měnily režimy a vlády. Pro ženy a dívky moje a starší generace nastalo v Mirohošti nejhorší období po nastoupení mužů do 1. čs. armádního sboru v SSSR. Z některých rodin, např. Kalcovských v Mirohošti nastoupili čtyři synové. Jeden z nich s těžkým srdcem opouštěl manželku v devátém měsíci těhotenství a dvouletou dcerušku. Libuše, moje sestra, se přestěhovala, jak to dcery od pravěku v těžkých situacích dělají, k mamince, tj. k nám. Fronta byla nedaleko za Dubnem a tak se Mirohošť octla v přífrontovém pásmu a v něm je vždy těsno: byla u nás vojenská nemocnice, štáby, týlové jednotky a v důsledku toho bylo těsno i v naší chátě. Ve velkém pokoji leželi ranění, s babičkou v jejím pokojíčku bydleli dva důstojníci a my, dvě rodiny, jsme se tísnili v kuchyni a v jednom pokoji.

Těžká hodinka přišla na moji sestru v noci. Po ulicích všude stály hlídky a ty žádaly po průchozích heslo. Maminka heslo neznala a dceři pomoci musela: plížila se zahrady, přes ploty a příkopy k porodní asistentce a stejnou cestou přišly obě k rodičce. Kluk přišel na svět v pořádku, ale táta ho uviděl až jako tříletého v Československu.

Vím, že ženy jak v Sovětském svazu, tak v dalších zemích to měly za druhé světové války nesmírně těžké a že ty naše zážitky jsou oproti nim jen malinká kapička. Přesto chci vydat svědectví o starostech v tom našem mikrosvětě, jak jsem ho já, dospívající dívka, viděla a cítila.

Zejména to měly těžké ženy, které byly samy s malými dětmi. Dělej to jak umíš: pole se musí obdělávat, aby bylo co jíst, dodávky stát také nesnižoval a desítky jiných starostí musíš řešit denně. V naší rodině jsme to vyřešili tak, že otec, pětapadesátiletý invalida z první světové války, maminka, sestra a já jsme pracovali na poli. Babička, které bylo v této době 78 let se starala o dvě malé děti a o domácnost. Jak to dokázala, to dodnes nepochopím.

Již za německé okupace jsme si zvykli na naturální směnu, protože se žádné průmyslové zboží nedalo koupit. Tento stav přetrvával, takže za obilí, máslo, slaninu, olej, se pořizovala sůl, kamínky do zapalovače, případně petrolej na svícení, sem tam také obnošené šatstvo a obuv. Všechno ostatní jsme se naučili vyrábět: kůži na boty, mýdlo z kostí a odpadového tuku s přidáním louhu draselného, jáhly a kroupy všeho druhu, kávu z praženého žita a především univerzální platidlo „samohonku“. Rozdíl byl v tom, že nyní tyto výrobní profese musely zvládnout i ženy. Lidé z měst a z oblastí totálně zničených válkou to měli ještě těžší. Celé proudy zbědovaných lidí z Kurské oblasti, říkali jsme jim „Brjanští“, očekávaly od nás pomoc. Nežebrale, nabízeli práci.

Jak se museli otáčet lidé ve městě, jsem měla možnost záhy vidět zblízka. Chtěly jsme získat vzdělání. Od září 1944 bylo zahájeno vyučování na střední škole v blízkém Dubně, tak jsme se přihlášily. Jenže... Řekne se v blízkém městě, ale když jsme denně musely urazit těch deset kilometrů tam a deset zpět, tak jsme brzy hledaly v Dubně podnájem. Našly jsme ho v české rodině, naši rodiče platili za každou z nás měsíčně asi 2 kg mouky, 1 kg sádla a nějaká vejčička. Naše bytná, paní Špačková, měla dva syny na frontě, manžela a dceru v Německu. Jeden syn se po zranění vrátil domů. Ze surovin, které dostala za nájem pekla koláče, které vždy brzy ráno na „bazaru“ prodala a tak jsme ji cestou do školy potkávaly s prázdným košíkem. Uvařila nám oběd a odpoledne opět pekla. Starala se o nás jako o své a dovedla nám, čtyřem dospívajícím děvčatům, dobře poradit a pomoci. Se svými blízkými se sešla až po válce v Žatci. Rádi a vděčně na ní vzpomínáme.

Škola v Dubně byla vcelku dobře vybavena až na to, že v zimě nebylo čím topit. Tak jsme sedávali v lavicích ve válenkách a v teplých svrchnících. Učení bylo pro nás náročné ze dvou důvodů. Ukrajinský a ruský jazyk, ve kterých se přednášelo a bohužel také odpovíдалo, jsme znali jen povrchně — doma se pochopitelně mluvilo česky. Druhý důvod byl ten, že z prestižních důvodů — vždyť jsme české děti — jsme se snažily dosahovat dobrých známek. Výsledek byl ten, že jsme se doma připravovaly i dlouho do noci.

28. září se v Mirohošti slavívalo Václavské posvícení. V roce 1944 bylo posvícení smutné. Ten den projížděly naším nádražím vlaky s raněnými vojáky 1. čs. armádního sboru. Na nádraží ženy

čekaly a dychtily po zprávách o svých manželech a blízkých. Vlak na chvíli zastavil, dávaly jsme do vlaku koláče, hledaly své příbuzné a známé, nebo alespoň zprávu o nich.

Brzy nato se začali vracet domu muži po těžkých zraněních. Fronta postupovala k Berlínu a my jsme stále žily v naději, že válka brzy skončí. Nám, děvčatům v Dubně, hlásila zprávu o ukončení války naše bytná, paní Špačková. Ráno 9.5.1945 nás zvesela budila pokřikem: „Holky vstávejte, je konec války“. Ten den jsme místo do školy se šly toulat rozjásanými ulicemi Dubna.

V létě 1945 přicházely zprávy, že muži-vojáci se již na Volyň nevrátí a že se budeme stěhovat za nimi. Věřili jsme, že to bude brzy, ale zpráv bylo málo a věrohodných ještě méně. V září se vrátily na Volyň asi dva tisíce vojáků. Tvrdili, že se vesnice budou osidlovat pohromadě. Pro Mirohošť, že prý jsou určeny Liběšice u Litoměřic. Nestalo se tak.

Bylo po válce, ale v údělu žen se nic moc nezměnilo. Starost o děti, pole, výživu, dodávky, oblečení. Zásobování bylo stejné jako za války, tj. prakticky žádné, a tak se po půdách hledaly staré věci a přešívalo se, kolovrátky po babičkách a prababičkách se také snesly z půdy a předla se na nich vlna z ovcí a angorských králíků na svetry, ponožky, šály.

V červenci 1946 se v novinách objevila zpráva, že byla ratifikována mezivládní dohoda o přestěhování volyňských Čechů do staré vlasti. Někteří nad zprávou nedůvěřivě kroutili hlavami, protože nikdo nevěděl, co znamená „ratifikace“ a ono v tom může být nějaké čertovo kopýtko. Většina, ale nepochybovala. Tonička Kalcovská, která měla v ČSR manžela a dceru běhala po vsi, mávala novinami a volala: „Tak pojedem do Čech, už je to jisté“. Někteří se těžce rozhodovali. Jet? Nejet? Co nás tam čeká? Přesto ale začaly přípravy na dalekou cestu a zejména se připravovaly za svými muži manželky, které je neviděly již tři roky. Snažily se dostat přes hranice třebas nelegálně. Některé přemluvily styčného důstojníka Jindru Dědka a podařilo se jim to. Spontánně o tom vznikla roztomilá průpovídka: „Jede Dědek přes vesnici, za ním běží tetky, Vem nás s sebou, Jindro do Čech, my Ti dáme pětky“.

Průpovídka se týkala „tetek“ a co svobodná děvčata? Také jim to mužské plemeno scházelo. Se sovětskými vojáky, kterých bylo tehdy ve vsích hodně, si žádnou známost nechtěly dělat a navíc některé z těch, které vyprovodily před třemi léty své milé do armády se dovídaly neurčité zprávy, že snad ten její kluk se už v Čechách oženil. Ten rok čekání, tisící devětset čtyřicátý šestý, byl k nepřečkání.

Litoměřice v březnu 1998 Dovětek. Autorku příspěvku a další děti v Mirohošti nějaký čas učil ing. Jiří Lízálek z ČSR, spoluzakladatel Blaníku. Padl jako nadporučík tankista dne 6.4.1945 ve Tworkově v Polsku. Jako skromný pomníček - malou vzpomínku na něj připojujeme věnování, které do deníčku napsal své žačce, autorce tohoto příspěvku.